

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 377/2019-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 17. septembra 2019 predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], obaja [REDACTED], zastúpených advokátskou kanceláriou Bukovinský & Chlipala, s. r. o., Svätoplukova 30, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Martin Bukovinský, pre namietané porušenie základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základných práv podľa čl. 11 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3 Cob 32/2018 z 24. apríla 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] a [REDACTED] o d m i e t a ako neprípustnú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. júla 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], obaja [REDACTED] (ďalej aj „sťažovatelia“),

pre namietané porušenie základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základných práv podľa čl. 11 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 3 Cob 32/2018 z 24. apríla 2019 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“ alebo namietané rozhodnutie“).

2. Sťažovatelia uviedli, že v konaní pred všeobecnými súdmi vystupovali v procesnej pozícii žalovaných v 3. a vo 4. rade z dôvodu, že od 6. novembra 2006 sú vlastníkami bytu č. 44 na 4. poschodí bytového domu na [REDAKOVANÉ] vrátane spoluvlastníckeho podielu na spoločných častiach a zariadeniach domu o veľkosti 1093/100000, zapísaného na [REDAKOVANÉ], katastrálne územie Petržalka (ďalej len „byt“). Sťažovatelia nadobudli byt na základe kúpnej zmluvy z 26. októbra 2006 od predchádzajúceho vlastníka [REDAKOVANÉ], ktorý bol v konaní pred všeobecnými súdmi v procesnej pozícii žalovaného v 2. rade, a to za kúpnu cenu 1 900 000 Sk (tzn. viac ako 63 000 eur pri konverznom kurze 30,126 korún za euro). V čase uzavretia kúpnej zmluvy a v čase rozhodovania príslušnej správy katastra o povolení vkladu vlastníckeho práva bol [REDAKOVANÉ] zapísaný ako výlučný vlastník bytu.

3. Sťažovatelia namietali, že v konaní pred všeobecnými súdmi nebola spochybnená skutočnosť, že boli pri kúpe bytu dobromyseľní, čo výslovne konštatoval Okresný súd Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) vo svojom rozhodnutí a paušálne potvrdil aj krajský súd v napadnutom rozhodnutí, ktorý sa bez akýchkoľvek vlastných hodnotení a zdôvodnení rozhodujúcich skutočností s poukazom na § 387 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) obmedzil len na potvrdenie správnosti rozsudku okresného súdu sp. zn. 29 Cb 46/2007 z 9. marca 2017 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“).

4. Sťažovatelia, poukazujúc na príslušnú judikatúru ústavného súdu (napr. nález sp. zn. III. ÚS 314/2018 z 13. novembra 2018) argumentovali, že v odvolaní proti rozsudku

okresného súdu uviedli podstatné tvrdenia, s ktorými sa odvolací súd v napadnutom rozhodnutí vôbec nevysporiadal. Podľa názoru sťažovateľov už len týmto postupom došlo k porušeniu ich práva na spravodlivý proces, ako v obdobných veciach už judikoval aj ústavný súd.

5. Všeobecné súdy svojimi rozhodnutiami určili, že žalobkyňa [REDAKOVANÉ] je výlučnou vlastníčkou bytu a žiadnym spôsobom sa nevysporiadali so zásadnou právnou argumentáciou sťažovateľov vo vzťahu k údajnej neplatnosti právnych titulov nadobudnutia vlastníckeho práva k bytu predchádzajúcich vlastníkov ani vo vzťahu k ochrane sťažovateľov ako dobromyseľných nadobúdateľov vlastníckeho práva k bytu. Už v odvolaní proti rozsudku okresného súdu sťažovatelia uviedli, že považujú právne posúdenie veci ako aj niektoré súvisiace skutkové zistenia okresného súdu za nesprávne, prísne formalistické, bez zohľadnenia okolností konkrétneho prípadu, nedostatočne odôvodnené a vo svojich dôsledkoch vedúce k popretiu základného účelu civilného procesu v zmysle čl. 2 CSP aj k porušeniu základného práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva vlastníť majetok v zmysle čl. 20 ústavy. Konajúce súdy mechanickým poukazom na zásadu rímskeho práva „*Nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*“ bez akéhokoľvek prihliadnutia na dobrú vieru súčasných vlastníkov, ktorými sú sťažovatelia, naplnili inú frázu z rímskeho práva „*Summum ius, summa iniuria*“ (Najdôslednejšie právo, najväčšie bezprávie).

6. Okresný súd podľa sťažovateľov vykonal analýzu platnosti zmluvy o zabezpečení záväzku prevodom práva z 29. marca 2006 uzatvorenej v zmysle § 553 Občianskeho zákonníka, pričom dojednanie článku VIII tejto zmluvy v časti „*Nadobúdacia cena sa rovná výške nesplatennej časti úveru. Veriteľ a dlžník sa dohodli, že definitívnym prevodom vlastníctva na veriteľa zaniká nárok dlžníka na vrátenie uhradenej časti zabezpečeného záväzku*“, považoval za absolútne neplatné v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka, pretože podľa súdu prvej inštancie ide o dojednanie, „*ktorého obsah i účel je v príkrom rozpore s dobrými mravmi*“. Okresný súd vo svojom rozsudku následne konštatoval, že uvedené dojednanie „*je potrebné považovať za podstatnú náležitosť zmluvy o zabezpečení záväzku prevodom práva k nehnuteľnosti, teda také dojednanie, ktoré*

nemožno oddeliť od ostatného obsahu zmluvy (§ 41 Občianskeho zákonníka)“. Sťažovatelia v odvolaní uviedli, že toto strohé konštatovanie okresného súdu je úplne nezdôvodnené a aj vecne nesprávne. Čiastočná neplatnosť právneho úkonu by mala mať vždy prednosť pred úplnou, celkovou neplatnosťou právneho úkonu v zmysle zásady favor negotii, resp. favor contractus, čo potvrdzuje aj relevantná odborná literatúra (Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občiansky zákonník I. § 1 až 459. Komentár. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2009, 1394 s., s. 379; Fekete, I. a kol. Občiansky zákonník 1. Veľký komentár, Bratislava : Eurokódex 2011, 1253 s., s. 311.). Podľa názoru sťažovateľov pri dôslednej aplikácii uvedených zásad posudzovania čiastočnej neplatnosti podľa § 41 Občianskeho zákonníka v spojení s § 35 ods. 2 Občianskeho zákonníka na zmluvu o zabezpečení záväzku prevodom práva všeobecné súdy mali dôjsť k záveru, že s prihliadnutím na účel zmluvy (zabezpečenie revolvingového úveru), samotný zmysel inštitútu zabezpečovacieho prevodu práva, ako aj osobu dlžníka je predmetné dojednanie čl. VIII oddeliteľné od zvyšku zmluvy o zabezpečení záväzku prevodom práva, a preto ani prípadná neplatnosť tohto konkrétneho dojednania nespôsobuje neplatnosť celej zmluvy, ktorá aj bez neho je spôsobilá plniť svoj účel, na ktorý bola uzavretá. Dlžníčka (žalobkyňa) mala možnosť žiadať od veriteľa () vydanie bezdôvodného obohatenia spočívajúceho v rozdiely medzi hodnotou predmetnej nehnuteľnosti a výškou zabezpečeného nesplateného úveru.

7. Pokiaľ ide o osobu dlžníčky (žalobkyne), všeobecné súdy podľa sťažovateľov nezohľadnili skutočnosti, ktoré vyšli najavo počas súdneho konania a na ktoré sťažovatelia opakovane poukazovali. Dlžníčka (žalobkyňa) k svojim záväzkom zjavne pristupovala nezodpovedne, nedbalo a ľahkovážne, zmluvu, ktorú mala podpísať, si ani neprečítala, nechápala ani podstatu inštitútu zabezpečovacieho prevodu (ako sama uviedla na pojednávaní 23. júna 2010) a nemala zabezpečený žiadny stály príjem. Napriek tomu sa rozhodla vziať si úver. Negatívne následky jej ľahkovážnosti, nedbalosti a nezodpovednosti však podľa všeobecných súdov majú znášať dobromyseľní sťažovatelia, čo je zjavne v rozpore s elementárnou spravodlivosťou.

8. Okresný súd vo svojom rozsudku konštatoval aj ďalší dôvod údajnej neplatnosti zmluvy o zabezpečení záväzku prevodom práva, a to neurčitosť a nedovolenosť podľa § 37 ods. 1 a § 39 Občianskeho zákonníka, ktorú však posudzoval zjavne retroaktívne. Podľa sťažovateľov nie je prípustné späťne sankcionovať akúkoľvek zmluvu absolútnou neplatnosťou pre jej údajnú neurčitosť či rozpor so zákonom z dôvodu, že takmer dva roky po jej uzavretí zákonodarca novelou spresnil náležitosti daného zmluvného typu. Na túto odvoláciu námietku krajský súd vôbec nereagoval, rovnako ani na poukaz na relevantnú judikatúru najvyššieho súdu týkajúcu sa zabezpečovacieho prevodu podľa právnej úpravy platnej a účinnej v rozhodnom čase (r. 2006), konkrétne uznesenie sp. zn. 1 Cdo 58/2008, na ktoré sťažovatelia opakovane poukazovali.

9. Pokiaľ ide o rímsku zásadu „*nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*“, o ktorú všeobecné súdy opreli svoje rozhodovanie, táto podľa názoru sťažovateľov nemá žiadne zákonné ukotvenie v právnom poriadku Slovenskej republiky a nemôže byť aplikovaná bezvýnimočne. V poslednom období nastáva ústup od jej jednostranného, formálneho vnímania smerom k potrebe spravodlivého vyvažovania práv dotknutých subjektov, najmä dobromyseľných nadobúdateľov. Všeobecné súdy nemali pochybnosť o tom, že sťažovatelia boli dobromyseľnými nadobúdateľmi bytu, túto skutočnosť však odmietli akokoľvek zohľadniť vo svojej záverečnej úvahe. Sťažovatelia takýto postup všeobecných súdov považujú za neprípustný, nespravodlivý a popierajúci judikatórny posun v otázke ústavnej a zákonnej ochrany dobromyseľného nadobúdateľa, poukazujúc najmä na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 549/2015 zo 16. marca 2016, z ktorého pre všeobecné súdy vyplýva:

- otázkou dobrej viery nadobúdateľa sa súdy musia vždy riadne zaoberať;
- vlastnícke právo pôvodného vlastníka a nadobúdateľa v dobrej viere sú rovnocenné;
- v prípade kolízie súd uplatňuje princíp všeobecnej spravodlivosti;
- súd má zohľadniť všeobecné právne súvislosti a aj individuálne okolnosti prípadu;
- vyššie riziko má niest' nedbalý vlastník než nadobúdateľ v dobrej viere.

10. Sťažovatelia považujú rozsudok okresného súdu aj rozsudok krajského súdu za nespravodlivý, pretože na základe nich majú prísť o byt, ktorý v dobrej viere nadobudli

a riadne zaplatili z úveru, ktorý budú ešte ďalšie tri roky splácať. Byt užívajú viac ako 12 rokov spolu so svojimi tromi maloletými deťmi. Celej rodine tak reálne hrozí, že bez vlastného zavinenia stratí byt a ocitne sa doslova „na ulici“. Na druhej strane je žalobkyňa (dlžníčka), ktorá si zobrala úver, pričom od počiatku nemala úmysel ho splácať, o čom svedčí nepochybne fakt, že neuhradila ani jednu splátku. Jej správanie možno jednoznačne chápať ako ľahostajné a nedbalé vo vzťahu k vlastnému majetku.

11. Sťažovatelia, poukazujúc na odôvodnenie ústavnej sťažnosti, dospeli k záveru, že rozsudok okresného súdu, ako aj rozsudok krajského súdu obsahujú také arbitrárne závery a nepresvedčivé odôvodnenia, ignorujúce zásadnú argumentáciu sťažovateľov, že vo svojej intenzite, dôsledkoch a význame ide o tzv. svojvoľné (arbitrárne) rozhodnutia vedúce k odopretiu spravodlivosti (*denegatio iustitiae*), ktorými bolo porušené základné právo sťažovateľov na spravodlivý proces a súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

12. Vzhľadom na uvedené sťažovatelia v sťažnosti žiadajú, aby ústavný súd vydal tento nález:

„I. Základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základné právo sťažovateľov vlastniť majetok v zmysle čl. 20 ods. 1 Ústavy, čl. 11 Listiny základných práv a slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave zo dňa 24. apríla 2019, sp. zn. 3Cob/32/2018 porušené bolo.

II. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 24. apríla 2019, sp. zn. 3Cob/32/2018 sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.“

II.

13. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

14. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

15. Podľa § 42 ods. 2 písm. f) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) návrhom na začatie konania je sťažnosť fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ústavy.

16. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

17. Ústavný súd môže podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

18. Ústavou vymedzená právomoc ústavnému súdu neumožňuje, aby nahrádzal rozhodovaciu činnosť (právomoc) všeobecných súdov, ak je založená zákonom alebo na základe zákona. Ústavný súd môže uplatniť svoju právomoc až vtedy, ak fyzická alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv. Ústava ani zákon o ústavnom súde nepripúšťajú, aby si sťažovateľ ako účastník konania zvolil medzi súdnymi orgánmi ochrany porušených základných práv a slobôd.

Naopak, z čl. 127 ods. 1 ústavy jednoznačne vyplýva, že sťažovateľ pred tým, ako požiada o ústavnú ochranu ústavný súd, musí vyčerpať všetky (iné) dostupné a účinné prostriedky ochrany svojich práv. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavný súd nie je oprávnený poskytovať ochranu ústavnosti vo veciach, v ktorých sa sťažovateľ mohol (môže) domôcť ochrany svojich práv v konaní pred všeobecným súdom vlastnými, dovolenými a v danom prípade Civilným sporovým poriadkom ustanovenými procesnými úkonmi (I. ÚS 161/02, I. ÚS 79/07).

19. Pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti ústavný súd vlastnou činnosťou (dopytom na okresnom súde) zistil, že sťažovatelia podali proti napadnutému rozsudku krajského súdu prostredníctvom okresného súdu 26. júla 2019 dovolanie, ktoré bude spolu so spisom predložené Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), teda dosiaľ o ňom nebolo rozhodnuté.

20. Podanie dovolania a súbežne s ním aj podanie ústavnej sťažnosti navodzuje situáciu, keď uvedený princíp subsidiarity vylučuje právomoc ústavného súdu na rozhodovanie vo veci v čase do rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní. Tejto situácii zodpovedá aplikácia § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého je ústavná sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

21. Ak sa sťažovatelia domáhajú ochrany svojho práva jednak na všeobecnom súde a zároveň na ústavnom súde, javí sa byť jeho ústavná sťažnosť ako predčasne podaná, keďže existuje iný orgán verejnej moci (najvyšší súd) oprávnený poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľov.

22. Ústavný súd uzatvára, že prijatím ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie by došlo k vzniku ústavne neakceptovateľného stavu, keď by v zásade o rovnakej veci rozhodovali paralelne viaceré orgány súdneho typu – najvyšší súd a ústavný súd (porov. mutatis mutandis II. ÚS 1/08, II. ÚS 393/2014, III. ÚS 632/2014, IV. ÚS 146/08, IV. ÚS 420/2011).

23. Išlo by o taký stav, ktorý je v právnom štáte neaprobateľný, pretože by mohol viesť k rozdielnym rozhodnutiam v rovnakej veci, čo by malo negatívne (a len ťažko odstrániteľné) dôsledky na právnu istotu, ktorá tvorí integrálnu súčasť princípov právneho štátu.

24. Ústavný súd, súčasne majúci na zreteli účel základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie a vychádzajúc zo svojej stabilizovanej judikatúry, ako aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (pozri napr. III. ÚS 114/2010, I. ÚS 165/2010, ako aj rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. 11. 2002 vo veci Zvolský a Zvolská v. Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, najmä jeho body 51, 53 a 54), pripomína, že v prípade procesného rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní bude sťažovateľom (v prípade opätovného obrátenia sa na ústavný súd) lehota na podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu (t. j. napadnutému rozsudku krajského súdu). Tento princíp sa premietol i do ustanovenia § 124 poslednej vety zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku.

25. Vzhľadom na prezentované závery ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. septembra 2019